

Koruma-Kullanma İkileminde Sürdürülebilirlik ve Kırsal Turizm: Konya-Sille Örneği

Tulay Üzümcü^{1*}, Aysun Çelik², Mehmet Karataş³

¹ Kocaeli Üniversitesi Kartepe Turizm Meslek Yüksekokulu, Kocaeli

² Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Bursa

³ Necmettin Erbakan Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoteknoloji Bölümü, Konya

*Sorumlu Yazar

E-posta: tulay.uzumcu@kocaeli.edu.tr

Geliş Tarihi: 05 Mart 2017

Kabul Tarihi: 29 Mayıs 2017

Özet

Kırsal alanların doğal ve kültürel değerlerinin kırsal turizm amaçlı kullanımlarında sürdürülebilirlik anlayışıyla değerlendirilmesi ve korunması önemlidir. Ancak kırsal kalkınma amacıyla, kırsal alanlar turizme açılmakta, kırsal alanların sürdürülebilir anlayışla turizme açılma niyetine karşılık, turizme açılan bu alanlar, doğal görüntüsünden, ve kültürel dokusundan uzaklaşarak ticarileşmektedir. Bu noktada; kırsal alanlar kırsal turizm amaçlı kullanılmalı mı, yoksa açılmamalı mı ikilemi ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda çalışma, Konya ili Selçuklu ilçesi, Sille köyü turizminin potansiyeli ve turizme açıldıktan sonra köyde yaşanan değişimler üzerine odaklanmıştır. Çalışmada öncelikle ilgili yazın taranarak, kırsal alanlar ve Sille köyünün turizm değerleri belirlenmiş, köyde turizmin gelişme gerekçeleri ile Konya ili Selçuklu ilçesi Sille (mahallesi) köyü turizm potansiyeli araştırılmış, sürdürülebilir kırsal turizm uygulamalarına değinilerek koruma-kullanma ikileminde sürdürülebilir kırsal turizm konusu irdelenmiştir. Çalışma kırsal turizm konusunda yapılan diğer çalışmalardan farklı olarak, turizme ve kırsal turizme koruma-kullanma ikileminde, eleştirel bir perspektiften bakmakta ve turizmin doğal ve sosyo-kültürel çevrenin korunarak nasıl yapılabileceğini irdelemektedir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, kırsal turizm, Sille, koruma-kullanma, ikilem

Using-Preserving Dilemma In Sustainability And Rural Tourism: Konya-Sille Case

Abstract

It is important to utilize and preserve the natural and cultural values of the rural areas in rural tourism with an understanding of sustainability. Rural areas are being offered to tourism for the purpose of rural development. In contrast to the intention of offering these areas to tourism with a sustainable understanding, rural areas that have been offered to tourism are moving away from their natural appearance and cultural structure and becoming more commercialized. Herein, a dilemma arises with the question whether rural areas should be used for touristic purposes or not. Within this context, the study focuses on Sille village sample in Selçuklu district of Konya province. Tourism potential of the village and the changes in the village after being offered to tourism have been mainly focused on. In the study, firstly the related literature was searched and the tourism values of the rural areas and Sille village were specified. The reason of the tourism development occurred in the village and the potential were researched. Sustainable rural tourism applications were addressed and this sustainable rural tourism issue was discussed under using-preserving dilemma. Different from the other studies conducted on rural tourism, this study approaches the tourism and rural tourism issues from a critical perspective under using-preserving dilemma and examines how tourism in general can be achieved by preserving the natural and socio-cultural environment.

Keywords: Sustainable rural tourism, Sille village, using-preserving, dilemma

GİRİŞ

Son yıllarda kırsal turizm kırsal alanların kalkındırılmasında önemli bir yaklaşım olarak kabul edilmektedir. Kırsal alanlar, farklı kültürel, tarihsel, etnik ve coğrafi özellikleriyle turistler için çekiciliğe sahip olup, kalabalık şehirlerden kırsal hayata kaçış hem kırsal turizmin gelişmesine yardımcı olmakta hem de kırsal turizm, değişen turizm anlayışına, turist profiline ve çevre bilincinin artmasına paralel gelişmektedir [1]. Kırsal turizm, bir bölgenin doğal kaynaklarının sürdürülebilir bir biçimde korunması ve aynı zamanda sosyo-kültürel ve ekonomik yönde gelişmesine katkı sağlayan alternatif turizm çeşitlerinden biri olarak kabul edilmekte ve kırsal alanların kalkındırılmasında yeni bir yaklaşım olarak görülmektedir. Bu bağlamda kırsal turizmin temeli, kırsal yerleşimler ve doğal kaynaklar olup, kırsal turizmin doğal ve kültürel mirasın korunmasında

önemli bir işlevi olduğu savunulmaktadır [2]. Ancak kırsal alanların kalkınması amacıyla, kırsal alanların kırsal turizme açılmasında, kırsal alanların sürdürülebilir anlayışla turizme açılma niyetine karşılık, turizme açılan kırsal alanların, doğal görüntüsünden, kültürel yapısından uzaklaşmaları ve ticarileşmeleri söz konusudur. Tarım alanlarının amaç dışı kullanımı, bölgenin tarımsal olmayan bir biçim de yapılaşması, tarihi çevrelerde oluşan tahribat ve kirlilikler, sosyo-kültürel yapıdaki bozulmalar gibi olumsuzluklar oluşmaktadır. Bu noktada kırsal alanların doğal ve kültürel değerlerinin kırsal turizm amaçlı kullanımlarında Sürdürülebilirlik kavramı ve Kırsal Turizm de Koruma-Kullanma İkilemi ortaya çıkmaktadır. Sürdürülebilirlik nedir, kırsal turizmde sürdürülebilirlik başarılabılır mı? ve kırsal alanlar kırsal turizm amaçlı kullanılmalı mı, yoksa kırsal turizm dahil hiçbir turizm türüne açılmamalı mıdır?

Sorularına yanıt aranmaktadır. Kimi uzmanlar (mimarlar, sosyologlar, şehir-bölge planlamacılar vd.) sürdürülebilir kırsal turizm dahil tüm turizm türlerinin fiziksel ve kültürel peyzaja değişime sebep olacağından turizme açılmamasını savunurken, kimi uzmanlar ise (turizm, işletme, peyzaj, tarım vd.) kırsal kalkınmaya, istihdama olanak sağlaması ve sürdürülebilir tarımsal üretime ve sürdürülebilir yerel kültür/yerel yaşamın yaşatılması ve korunmasını desteklemesi sebebiyle sürdürülebilir kırsal turizmin yapılması gerektiğini ifade etmektedirler. Gerek uzmanları gerekse yöre halkını ikiye bölen bu yargı da temel yaklaşım, *koruma-kullanma dengesi* olmalıdır. Kırsal alanların sürdürülebilir koruma-geliştirme stratejilerinin içerik ve kapsamının doğru tanımlanması ve uygulanması gereklidir. Bu noktada “belirli özellikleri taşıyan yöreler için turistik girdilerin, tüm bu olumsuzlukları dengeleyecek düzeylerde olabileceği unutulmamalı, özellikle tarımdan beklentisi kalmamış yöreler için, kırsal turizmin bir alternatif, şans olabileceği gözönünde bulundurulmalıdır” [1].

Sille Konya'nın Selçuklu ilçesinde antik bir Rum yerleşmesi olarak kurulmuş olup, Rumlar, Ortodoks Türkler ve Selçuklular yaşamışlardır. Sille, Konya'ya yakınlığı iklimi, yeryüzü şekilleri, derin tarihi ve kültürü, Gevele kalesi gibi faktörlerle Selçuklu Türkünün sosyolojik, ekonomik ve politik hayatının ortasına yerleşmiştir. Osmanlı döneminde önemli gelişme gösteren yerleşme 19.yüzyıl sonuna kadar 20-30 köyün bağlı olduğu, Sudirhemi adıyla da kayıtlarda yer alan bir nahiyeye merkezi olup, 1980'lere kadar ayrı bir belediye iken 1989'dan sonra Selçuklu ilçesine bağlı bir mahalle olmuştur [3;4]. Sille, Cumhuriyet öncesine kadar ticaret, halıcılık, çömlekçilik, bağcılık, taş işçiliği gibi alanlar başta olmak üzere sosyo-ekonomik yönden gelişmiş bir yerleşim yeri olmuştur. Lozan antlaşması ile Sille'de yaşayan Rumlar nüfus mübadelesine tabi tutularak Yunanistan'a gönderilmiş, Batı Trakya'dan gelen Türk muhacirler de Sille'ye yerleştirilmiştir. Ekonomik ve ticari hayatı gelişmiş olan Sille de mübadele sonunda önemli değişiklikler yaşanmış, nüfus azalmış ve sosyo-ekonomik açıdan zarar görmüştür [5]. Bu bağlamda çalışma Konya ili Selçuklu ilçesi Sille köyü örneğinde, Sille köyü turizm potansiyeli ve turizme açıldıktan sonra köyde yaşanan değişimler üzerine odaklanmaktadır. Çalışma kırsal turizm konusunda yapılan diğer çalışmalardan farklı olarak, turizme ve kırsal turizme koruma kullanma ikileminde, eleştirel bir perspektiften bakmakta ve tüm turizmin doğal ve sosyo-kültürel çevrenin korunarak nasıl yapılabileceğini irdelemektedir.

LİTERATÜR İNCELEMESİ

Çalışma derleme özelliği taşıdığından, burada literatür bölümü geniş tutulmuş olup, Sürdürülebilir Kırsal Turizm ve Koruma Kullanma kavramlarına yer verilerek, Sille köyünün turistik çekiciliğine kaynak oluşturan özgün doğal ve kültürel özellikleri belirlenmiştir.

Sürdürülebilirlik, Kırsal Turizm ve Koruma-Kullanma Kavramları

Sürdürülebilirlik; bugünün ihtiyaçlarını karşılarken doğal kaynakları korumak ve gelecek nesillere iyi bir çevre bırakmak için yapılan faaliyetlerdir. Sürdürülebilirlik kavramı ilk defa 1980 yılında yayımlanan Dünya Koruma Stratejisi (WCS) ile kamuoyunun dikkatini çekmiştir. Dünya Koruma Stratejisi; Birleşmiş Milletler Eğitim-Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO), Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO), Dünya Vahşi Yaşamı Koruma Fonu (WWF), Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP)'in

destekleriyle Doğa ve Doğal Kaynakların Korunması İçin Uluslararası Birlik (IUCN) tarafından hazırlanmıştır [3;4]. Sürdürülebilirlik; turizme, sosyal ve ekonomik kalkınmanın yanı sıra çevreyi ilgilendiren konuları bütünleştirmeye kültürel kaynaklar üzerindeki olumsuz etkileri ve bu etkilerin turizmin kendi geleceğini tehlikeye attığının anlaşılmasına başlanmasıyla yansımıştır [6]. Varlığını çevre ve insan üzerine kurgulayan turizm endüstrisi için turizmde sürdürülebilirlik, uzun dönemli bir strateji ile anlam kazanabilmektedir. Aksi takdirde, bugünkü kuşakların dahi artık yararlanmadığı turizm kaynaklarından gelecek kuşakların da yararlanması mümkün olmayacaktır [7].

Sürdürülebilir turizm kavramı, sürdürülebilir kalkınmadan gelen ve bunu turizme uygulama anlamını içeren bir terimdir [10]. Sürdürülebilir turizm kalkınması, turizm sektöründe yer alan ev sahipleri ile turist kesimlerinin ihtiyaçlarının, bugün var olan kaynakların, gelecek değerlerinin korunarak uzun süreli ve kesintisiz şekilde karşılanmasıdır [8]. Turizm, çevresel gelişim kapasitesi, toplumsal sorumluluk ve turizmin yerel halkın istekleriyle bağdaşması konularına saygılı olarak sürdürülebilirlik ilkeleriyle bütünleşir. Sürdürülebilir turizm; yörelerin ihtiyaçlarını gelecekteki fırsatları da koruyarak karşılama anlayışı olup [9], sürdürülebilir turizm ürünleri; turistik kalkınma ile zarar görmek yerine yararlı olan yerel çevre, toplum ve kültürlerle uyum içinde işlenen ürünlerdir [10]. Lane'e göre (2005), başarılı bir sürdürülebilir kırsal turizm anlayışı çok amaçlı olmalıdır. Yetersiz bir doğa koruma etiği anlayışı ile bu başarı sağlanamaz. Bu amaçla sürdürülebilir kırsal turizmin temel ilkeleri; yerli toplulukların kültür ve karakterini sürdürmek, peyzaj ve habitatları sürdürmek, kırsal ekonomiyi sürdürmek ve başarılı ve kalıcı bir turizm endüstrisini sürdürmek olmalıdır [11]. Navarro, Pedraja ve Vínzon'a (2015) göre ise, kırsal turizmde sürdürülebilirlik göstergeleri; Ekonomik Sürdürülebilirlik, Sosyo-Kültürel Sürdürülebilirlik ve Çevresel Sürdürülebilirlik olmalıdır [12].

Hızla artan nüfus ve buna bağlı talep çeşitliliğinin doğal kaynaklar üzerinde oluşturduğu baskılar, plansız ve sağlıksız büyüme ve ortaya çıkardığı çevre sorunları, insanoğlunu, bu kaynakların tahrip edilmeden gelecek kuşakların ihtiyaçlarını da karşılayabilmesini sağlayacak yönetim arayışlarına itmiştir. Bugün doğal ve kültürel kaynakları korumak üzere çeşitli koruma yöntem ve sistemleri geliştirme çabaları artarak sürmektedir [13]. Koruma, insanoğlunun var olduğu günden bugüne süregelen bir kavram olup, geçmişteki koruma anlayışının temelinde tarihi, kültürel, mimari ve estetik değeri olan yapıların ve çevrelerinin saklanması düşüncesi baskın iken, günümüzde koruma, tek anıttan çevreye doğru bir gelişim göstermektedir. Çağdaş koruma kavramı, geçmişten günümüze ve geleceğe aktarılacak her türlü kültür varlığının korunmasını amaçlamaktadır. Günümüzde en geniş anlamı ile *Koruma*; dünya üzerindeki tekrar üretilmeyen doğal kaynakların ve insanoğlunun yarattığı kültür ürünlerinin tümünü içeren bir kapsamda ortaya çıkmakta ve koruma kavramı, Dünya Mirası Anlaşması çerçevesinde, “anıtlar, yapı grupları ve sitler ile tanımlanan, kültürel mirası anlamak; malzemesinin korunmasını sağlamak ve gerekli olduğu halde tanıtımı, restorasyonu ve gelişimi için kullanılan yöntemlerin tümü” olarak tanımlanmaktadır [14].

Ülkemizde 21 Temmuz 1983 tarihli 2863 nolu TC. *Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu*'nda Koruma, “Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarında muhafaza, bakım, onarım, restorasyon, işlev değiştirme işlemleri; taşınır kültür varlıklarında ise muhafaza, bakım, onarım

ve restorasyon işleri» olarak tanımlanmaktadır [15]. Bu nedenle koruma kavramının genel kapsamını; doğal çevre ve değerler ile birlikte, insan eliyle yapılmış olan fiziksel çevrenin ve kültürel değerlerin korunması oluşturmaktadır. Özetle koruma, tarihi ve kültürel değerlerin bozulmasının geciktirilmesi ya da hasarın önlenmesi için yapılabilecek her türlü uygulamadır [14]. Bu değerleri korumanın, ona sahip çıkmanın en önemli yolu; korumayı amaçlayan bilgilenme, ilgilenme ve bilinçlenmenin gerçekleşmesiyle olur. Koruma-karar aşamasından planlamaya, uygulamadan kontrol sürecine kadar farklı uzmanlık dallarının bitmeyen bir titizlikle dayanışma ve iş birliği içinde olmasını gerektiren geniş bir alanı kapsamaktadır [15].

Kentsel koruma, tarihi nitelikli alanların bir müze objesi olarak görülmeyip, aktif olarak kullanımı; geçmişi en iyi biçimde koruyup, günümüzle ilgisini kurarak, günümüz gereksinimlerine uygun kullanımlara yönelik korunmasıdır. Kentsel korumanın amacı, ulusal ya da yöresel, kültürel miras niteliğinde olan kentsel çevrelerin desteklenmesi, yeni yapılaşma ile oluşan çevresel planlama, ölçek, tasarım öğelerinin eski dokuyu bütünleyici nitelikte olmasını sağlamaya çalışmaktır. Zengin tarihsel ve kültürel birikimi olan kentlerin, sahip olduğu değerlerin farkına varılarak korunması ve sürdürülebilir plan kararlarıyla bu değerlerin kullanımının sağlanması insanlığın ortak kültür mirasının paylaşılmasına olanak sağlayacaktır [15]. Tarihsel, doğal, kültürel zenginliğe sahip kentlerin korunması; kentsel rekabetin gündemde olduğu küreselleşen dünyada daha da önem kazanmaktadır. “*Tarihi Kentlerin ve Kentsel Alanların Korunması*” başlıklı *Washington Tüzüğü*nde; “*Endüstrileşmeyi izleyen kentsel değişimlerin etkisiyle bugün, tarihi kentler ve kentsel alanlar yok olma tehdidi altındadır*” ifadesiyle risk uyarısı yapılmıştır. Tarihi kentler ancak kent planlarıyla bütünleştirilmiş koruma planları yoluyla korunabilir ve kent planlama eylemleri ile kentsel koruma ilişkileri; kentin gelişme dinamiklerine bağlı, çok yönlü uzmanlık ve çoklu katılım gerektirmektedir. Ayrıca kentsel sit alanındaki olası fiziksel bozulmalar ve terk etme nedeniyle yerleşik nüfusun ayrılması; koruma planında öngörülen sosyal yapının ekonomik yapı ile birlikte korunması yollarıyla azalma eğilimi gösterecektir [16].

Kültürel miras değerlerinin yere özgü ayırt edici ya da farkındalık yaratan unsurlar olarak, sürdürülebilir koruma-geliştirme stratejilerinin içerik ve kapsamının tanımlanmasında önemli rol üstlendiği açıktır. Bu noktada iki temel soru ortaya çıkmaktadır. Birincisi; tarihsel kentlerin doğal ve kültürel miras değerlerinin korunmasına yönelik stratejilerin belirlenmesinde, planlama-tasarım ve uygulama-denetim süreçlerinden, sosyal iyileştirme programlarına, ekonomik canlanma-kalkınma sağlanmasından, işbirliği-katılım süreçleri ve finansman arayışlarına dek uzanan süreçleri eşgüdüm içinde yürütecek,

Foto 1: Sille mimari [3]

işbirliği ve katılım sağlayacak yönetsel örgütlenmenin kurumsal içeriğinin nasıl belirleneceği sorusudur. İkincisi ise; kültürel miras yönetimi olarak tanımlanan yönetsel örgütlenme şemasının yetki ve sorumluluğunun kapsam ve sınırlarına ilişkin hukuksal-yasal altyapının nasıl tasarlanması gerektiğidir [17].

Koruma-kullanma yaklaşımı ile ilgili geliştirilen bir kavram olan *Kullanım Sürecinde Değerlendirme (KSD)* kavramı ise, yapıların inşa edilerek kullanılmasından sonra yapılan sistematik ve düzenli bir değerlendirme yaklaşımı olup yapı çevrenin kullanıcı gereksinimlerini ve beklentilerini karşılama düzeyini sorgulamaktadır. KSD kavramı; fiziki çevrelerde yaşanabilirliğin sürdürülebilir kılınmasına yönelik bir yaklaşım olarak ele alınmaktadır. Tarihi kentlerde anıtsal yapıların KSD’de değerlendirilmesi; koruma ilkeleri sınırlayıcılığında, yeni işlevin mekânsal ve eylemsel gerekliliklerinin belirlenmesi, mevcut yapıda var olan özgün mekânların yeni ihtiyaçlara cevap verme düzeyinin araştırılması, yapının yeniden kullanıma adaptasyon düzeyinin belirlenebilmesi için bir araç olarak geliştirilmiştir [14]. Ülkemizde Arkeolojik Sit Alanları içerisinde kalan taşınmazlarına ilişkin ortaya çıkan mülkiyet hakkı kısıtlanmasının ve kültürel tahribatin en aza indirgenebilmesi için 2863 sayılı Kanun’da bazı düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemeleri; Kamulaştırma, Koruma Amaçlı İmar Planı (Bir alanın Koruma Bölge Kurulunca sit olarak ilanı, bu alanda her ölçekte imar planı uygulamasını durdurur) ve Takas olarak sıralayabiliriz [18].

Sille’nin Doğal ve Kültürel Özellikleri

İç Anadolu Bölgesi’nde bulunan Konya il’inin 8 km uzağındaki Sille, Anadolu’da köklü bir tarih ve uygarlık geçmişine sahip, iki dağ arasındaki vadide yer alan bir kültür beldesidir [19]. Köy, dağlık arazide yer alan bir vadinin iki yakasına kurulmuş, deniz seviyesinden yüksekliği 1115 metredir. İç Anadolu’nun karasal iklim kuşağında yer almakla birlikte yayla iklimine sahip olup, yazları serin, kışları da fazla soğuk değildir [4]. Sille, ortasında bir dere yatağı olan daha çok kuzey ve kısmen güney yamaçlarda yerleşimin olduğu, batısı engebeli bir yapıya sahip, doğu ve güneydoğusu ise nispeten daha düz olan bir yerleşimdir. Bu düz kısımlar geçmişte Meram bağlarını aratmayan özelliği ile günümüzde de Sille bağları olarak anılmaktadır [3]. Sille Çayı; kuzey-güney doğrultusunda Sille’yi ikiye böler ve çay düzensiz rejime sahip olduğundan üzerine sulama ve taşkın koruma amaçlı Sille Barajı yapılmıştır [4; 20].

Sille’nin kurulu olduğu vadinin yukarı ve aşağı kısımları yeşil bitki örtüsü ile kaplı olup, dar ve az olmasına rağmen tarıma elverişli olan bu alanlarda çok çeşitli meyve ve sebze yetiştirilir. Tarımsal, bağ ve bahçecilik uğraşları eskisi kadar olmasa da devam etmekte, Silleye has ve ünlü üzüm bağlarında yetiştirilen bu üzümler; Dimmit, Büzgüllü, Kut, Gemri köye has üzümleridir. Sille’nin mamur döneminde

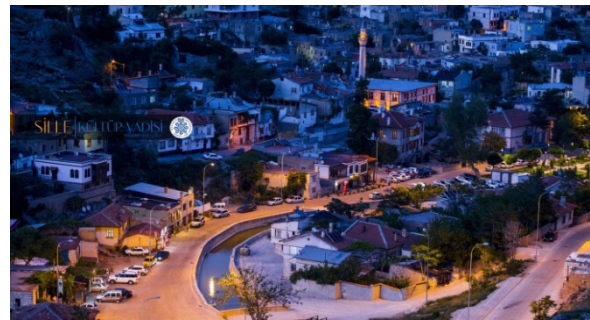

Foto 2: Sille Yeni Yerleşimi [21]

sahip olduğu yüksek nüfusun yamaçlardaki yöreye özgü kübik mimari tarzlı, düz damlı ve eğimle bütünleşen bir dokuda yaşamış oldukları eski resimlerden (Foto1) anlaşılabilir. Bugün ise, her iki yamacın da yüksek yerlerinde eski yoğun dokunun (Foto2) sadece temel izlerini görmek mümkündür [3]. Sille’de 1923 yılında yaşanan mübadele sırasında buradaki Hristiyan inancına sahip nüfus Yunanistan’a gönderilirken, Sille’ye de Kozana ve Florina bölgelerinden Müslüman nüfus getirilmiş olup, 2000 yılı itibariyle toplam 3703 kişilik nüfusa sahiptir[4; 20].

Arkeolojik verilere göre bölgede yerleşimin tarihi neolitik çağa kadar uzanmaktadır. Yapılan araştırmalarda M.Ö.7-8. yüzyıl Frigya uygarlığına ait kalıntılar bulunmuş olup, Konya ‘Kawania’ adıyla bilinen bir Frig kentidir. Sille yerleşimin isminin kökeni konusunda ise çeşitli açıklamalar bulunmakta, antik dönemde Sylata ya da Sylla olarak isimlendirilen Sille’nin Yunan mitolojisindeki Silen-Silene’den geldiği söylenmektedir. Sille’nin Roma döneminde iskân gördüğü, şehir içinde bulunan antik mimariye ait taş eserlerden anlaşılmaktadır. Roma ve Bizans döneminde, Kudüs yolu üzerinde yer aldığı için önemli bir dini merkez olan Sille, bu dönemde Efes’ten doğuya giden Kral yolu üzerindeki Konya’nın yakınında bir durak noktası olmuştur. Bu ün, Konya’ya olduğu gibi Silleye de önemli kazanımlar sağlamış, mabetler, hanlar hamamlar, çarşar, pazarlar, kaleler, kışlalar inşa edilmiş, ilim ve sanat hayatı ile bunların sonucunda artan refah seviyesi Sille’yi, mamur ve müreffeh hale getirmiştir. Sille M.S. 7-10. yüzyıllar arasında ise diğer kentler gibi Arap akınlarına maruz kalmıştır. Önemli bir stratejik nokta olan Gevale Kalesi bu dönemde bölgeyi açık bir hedef haline getirmiş ve bu sebeple bölge sık sık işgal edilmiştir. Arap akınlarının Anadolu’da sonlanması ile kent önemli bir dini merkez olmuştur. Bölgede bulunan kaya kiliseleri ve özellikle dünyanın en eski ve en büyük manastırlarından biri olan Ak Manastır (Hagios Khariton Manastırı, Deyr-i Eflâton) bu önemi işaret etmektedir. Ak Manastır 800 yıl kesintisiz hizmet vermiş, Mevlevi dervişlerince ziyaret edilerek bahçesine bir mescit yaptırılmış, Karamanlı Ortodokslarının da mübadele öncesi yaşadığı yerleşim yeri olmuştur [21; 4; 20].

Sille’nin önemi 1071 yılından sonra Selçuklular’ın Konya’ya ele geçirip, başkent yapmaları ile artmıştır. Selçuklular Konya’yi fethedince güvenlik önlemleri ve devrin fetih gelenekleri gereğince, şehirde bulunan Rumlar, kaleden dışarı çıkarılarak Silleye yerleştirilmişlerdir. Bizans Valisi Martavkoskata’nın elinden Konya’ya alan Kutalmış oğlu Süleyman Şah, ünlü Gevele kalesini fethetmiş, Gevele’ye sığınarak savunmalarını sürdüren Bizans halkının bir kısmı kalenin fethini müteakip Silleye ikamet ettirilmişlerdir. Konya’nın 1076 yılında başkent olarak ilan edilmesini müteakip yöre, askeri, ticari ve stratejik açılarından (ünlü ipek ve baharat yollarının üzerindeki konumu) itibariyle sahip bulunduğu önemden dolayı tamamıyla Türkleştirilmiştir [4].

Sultan I.Kılıç Arslan 1097 yılında, Konya’ya gelen I.Haçlı ordusu yüzünden şehri boşaltmış ve dağlara yerleşmiştir. Bölgeye gelen haçlı ordusu bir süre burada kalıp Konya ile beraber Sille’yi de talan etmişlerdir. Dönem kaynaklarından 1116-1118 yıllarında I.Alexios tarafından Konya’ya yapılan seferin geri dönüşünde, Konya çevresinde yaşayan birçok Rumun Bizans ordusu ile beraber İstanbul’a döndükleri öğrenilmektedir. Böylece bölgedeki gayrimüslim nüfusunun bir miktar azaldığı sanılmaktadır. Bizans imparatoru Manuel, 1146 yılında Philomelion’da

Akşehir Selçuklu Sultanı Mesud ile yaptığı savaşta galip gelince Konya’yı kuşatmış; Selçuklu ordularıyla Gevale Kalesi eteklerinde tekrar mücadele etmiş, bu saldırılarda Bizans ordusu Konya dışındaki yerleşim yerlerini yakmıştır. Sultan I.Alâeddin Keykubat 1226 yılında, Ermenistan seferi dönüşünde bir grup Hristiyan Peçenek Türkünü Konya’ya getirip Sille’ye yerleştirmiştir. Anadolu Selçuklu Devleti’nden sonra Konya ve çevresi Karamanoğulları Devletinin hâkimiyetine girmiş, ardından Karamanoğulları ile Osmanlılar arasında Gevale Kalesi civarlarında yapılan mücadeleler sonunda bölge Osmanlı toprağı olmuştur. Sille, Osmanlı döneminde Konya kazasına bağlı bir karyedir ve geçim kaynağı buğday, arpa ve hayvancılık olan Sille’de Müslüman nüfusu artmıştır [21]. Konya Selçuklu döneminde olduğu gibi Osmanlılar devrinde de tarihi İpek ve Baharat yolları üzerinde olmanın sosyo-politik ve sosyo-ekonomik imkanlarından yararlanmaya devam etmiştir [22].

Sille, Osmanlı kaynaklarında Sudirhemi nahiyesine bağlı Sille karyesi nahiye merkezi olup, Cumhuriyet öncesinde 18.000 nüfusa sahipti [4]. Sille’de 1907 tarihli bir tespitte göre Müslim ve Gayri Müslim reayası; 13 mahallede 301 hane Müslümanlar, 59 hanede ise Hristiyanlar yaşamıştır [3]. 19.yüzyılın ikinci yarısında bölgeye gelen Charles Texier Sille’de Ermeni ve Rumların yazlıklarının olduğunu söylemekte, 20.yüzyılın başlarına ait Maliye ve Arazi Emlak Defterleri’nde Sille’nin nüfusunun %56’sı Müslüman, %44’ü Gayr-i Müslüman olarak görülmektedir. 1913 yılında Konya’ya gelen Bela Horvath ise Konya’daki Rumların Sille’de özel kiliseleri olan yazlıklara sahip olduklarını ve Sille’de altmışa yakın kilisenin bulunduğunu söylemektedir. 1923 yılından sonra yapılan nüfus değişim politikası doğrultusunda, Sille’deki Hristiyan halk Yunanistan’a göç etmiş, Sille, Selçuklu ilçesine 1989 yılında iki mahalle olarak bağlanmıştır. 1995 yılında Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından; kilise, manastır ve mezarlıkların bulunduğu güney yamaçları, birinci derecede arkeolojik sit alanı, esas yerleşme alanı ise kentsel sit alanı olarak ilan edilmiştir [21]. Sille cumhuriyet döneminde alınan kararlar doğrultusunda gayrimüslim halk yurt dışına çıkarılmış, Sillenin ekonomik ve ticari hayatına egemen olan bu toplumun mübadelesini müteakip Sille önemli bir sarsıntı geçirmiştir. Sille iş hayatının ekonomik açıdan zorlaşması, yeterli yatırımların yapılmaması, Konya il merkezine göçü zorunlu kılmıştır [22; 4].

Sille hala antik kent hüviyetini korumakta, özgün yapısı son yıllarda zarar görse de günümüzde köy ve çevresi sit alanı olarak koruma altındadır. Köyde yumuşak volkanik kayalara oyulmuş pek çok küçük kilise, Osmanlı mezar taşları ve Aya Elena kilisesi bulunmaktadır. Kilise, ilk Hristiyan Bizans imparatoru Konstantin’in annesi tarafından Michael Archangelos adına M.S. 372’de inşa ettirilmiştir. Sille yöresinde çıkan volkanit ve andezit özellikleri taşıyan bir taş çeşidi olup, 2000 derece ısıya dayanıklı olması nedeniyle tuğla ve kiremit fabrikalarında, kireç ocaklarının fırın yapımında ve yapı taşı olarak tercih edilir. Yöredeki pek çok eski bina ve Konya camilerinde yaygın olarak kullanılmış, aktif çalışan 27 taş ocağından şu anda 3’ü üretim yapmaktadır. İlaveten Sille halısı, yörede dokunan özel desenleri, kompozisyonları ve kullanılan kökboyalı ile dikkat çeken halı çeşididir. Sille halıcılığında renk için kullanılan başlıca hammadde Cehri isimli bir bitkidir. Sille halıcılığındaki ana renkler kırmızı, açık ve koyu yeşil, bej, açık mavi, siyah ve sarıdır. Zeminde kullanılan halı ve kilimlerin dışında seccadeler ve duvar halıları ile atların eğerlerinde kullanılan örtüler Sille’de üretilen halı ve kilim çeşitleridir [21].

Sille Beş göbek halıları en değerli halılardan kabul edilir. Ünü yurt dışına kadar ulaşan Sille Halı dokumacılığı azalmış, 1900'lerde yüzlerle ifade edilen halı tezgahlarından bugün sadece birkaçı kalmıştır. Bunun yanında iş olanağı sağlayan İç Anadolu bölesinin tek mum imalathanesi Sille'de bulunmaktadır. Bir diğer kültürel öge olan konuşulan dil/lehçe/ağız incelendiğinde; Sille ağızı genel olarak İç Anadolu'da Kapadokya, Kayseri ve Karaman köylerinde yaygın şekilde konuşulan bir Türk Ağızıdır. Sille'deki gayrimüslimlerin kullandıkları Yunanca, Anadolu'da kullanılan Yunancadan çok farklı olup, çok sayıda Türkçe ve yerel kelimeler barındırmaktadır. 19. yüzyılda dil bilimcileri tarafından kayıt altına alınan Sille halk masalları ile söyleşiler, Sille halkının sözlü geleneklerinin zenginliğini açıkça ortaya koymaktadır [21; 4].

Kültürün bir öge olan müzik de Sille sözlü geleneğinin önemli bir parçasıdır. Kanun, ud ve sazın kullanıldığı yörede halen yöresel türküler yaşatılmaya çalışılmaktadır [21]. Konya ve çevresinde çanak ve çömlek üretimi tarih öncesi dönemlere kadar uzanmaktadır. Bu üretim tarihinde önemli bir yere sahip olan Sille, son 70 yılda 200 yakın usta çıkarmış, Konya ve çevresine pişmiş topraktan yapılmış ürünler gönderen önemli bir merkez olmuştur. Sille'li ustalar yılın büyük bir bölümünü Anadolu'nun birçok yerindeki imalathanelerde geçirerek sanatlarını icra etmişler, *Kârhâne* adı verilen atölyelerde küp, testi, saksı, kiremit, tuğla ve tandır üretmişlerdir. Bugün sadece birkaç örneği görülebilen kârhânelerden en ünlüsü Kiriakon (Hızır İlyas) Kilisesi'nin bulunduğu kaya oyma komplekste kurulan imalathanedir [21].

Günümüzde Sille, düşünlerde, asker uğurlamaları ile karşılaşmalarında, *Gereğiler* olarak isimlendirilen kutlamalarda ve her yıl Eylül ayı son pazarında gerçekleştirilen Sille günü etkinliklerinde, gelenek ve göreneklerini yaşatmaktadır. Ayrıca Sille, yemek kültürü açısından da önemlidir [21]. Farklı etnik ve dini kökenlere sahip Romalılar ve Selçukluların iç içe yaşamaları ve ortak yiyecek-içecek alışverişlerinde bulunmalarıyla Sille mutfağı, Roma ve Selçuklu mutfaklarının kültürel özelliklerini taşıyan Sille mutfağı, Osmanlı mutfağının etkisiyle yöresel yemeklerinin çeşit sayısı daha da artırmıştır. Sille mutfağının tarihsel gelişiminde buğday ve türevleri, et ve türevleri, süt ve süt ürünleri, yöresel sebze ve meyveler özellikle üzüm önemli bir yere sahiptir. Sille çevresinde avcılığın gelişmesi sonucu bölgede yaşayan tavşan, keklik, balık gibi av hayvanlarından yapılan özgün av yemekleri, ayrı bir lezzete sahiptir. Sille'de daha çok yağ anası çorbası, dovga çorbası, etlik tarhana, erişte, su böreği, dolma, kırk kat, gül tatlısı, kaymak hoşmerimi, bamya, sütlü, sarma, Sille kurabiyesi, katmer, pekmezi kabak, helva, doğru papara, bık bık, hoşaf (kuşburnu, kişniş, kayısı), pilav, akıtma güdüğü, giliç, kayısı yahnisi, salçasız nohut, kavinna (salamura balık), calla ve mikla gibi pek çok yöresel yemek çeşitleri sofraları süslemektedir. Ayrıca Sille; yöre üzümlerinden yapılan pekmezi, bademi, cevizi ve dağ kekiğiyle de meşhurdur [19].

Günümüzde Konya ve Sille'deki müzelerde, özel koleksiyonlarda ve Sillelilerin çeyizlerinde özenle korunan Sille kıyafetleri ve aksesuarları; yerel Anadolu kıyafet özelliklerini gösteren giysiler oldukça yoğun ve özenli nakış süslemeleri ile başta Konya olmak üzere çevre bölge kıyafetlerinden ayrılmaktadır. Kadın kıyafetlerinde, yün basma, lefkayıt ve şetari olarak isimlendirilen günlük kıyafetler daha sade ve yapılan işlerde kolayca kullanılabilir şekilde olup, belirli günlerde kullandıkları kıyafetler ise oldukça süslü ve bol aksesuarlıdır. Cuma günü erkek tarafı gelinlerinin giydiği sarka, Perşembe günü

yeni gelinlerin kullandığı cubba, cumartesi günü gündüz gelinlerin giydiği silah kürkü ve etekçe, nişanlı kızların kullandığı ferace ve frengi, cumartesi günü gecesi giyilen mıklama ile yeni gelinlerin bir yere giderken giydikleri çiçekli bu kıyafetlerden bazılarıdır. Çeşit olarak az olmasına karşın oldukça süslü olan erkek kıyafetleri ise poşu, yelek (omuzda), gömlek (sırtta), kuşak, silahlık, şalvar, çorap ve çarıkta meydana gelmektedir. Bugün bu eşsiz el sanatı örnekleri Konya'daki müzelerde ve Sille Kültür Müzesi (Ak Hamam)'nde sergilenmektedir [21].

Tarihte önemli bir ticari merkez olan ve bir dönem nüfusu 8500'e kadar çıkan Sille, günümüzde bu özelliğinden uzak, nüfusu 1500'lere düşmüş bir görüntü sergilemektedir. Bunun sebeplerinden biri 30 Ocak 1923'te Lozan'da Türk-Rum Nüfus Mübadelesine ilişkin sözleşme gereğince İstanbul dışındaki Türkiye topraklarındaki Rumlar (Ortodoks Türkler dâhil) ile Batı Trakya dışındaki Yunanistan topraklarında yerleşmiş Müslümanların (Türk-Yunan ayırt etmeden) mübadelesi yapılmış, toplam 2.000.000 insan (1.500.000 Rum'a karşılık 500.000 Türk) yurtlarından edilmiştir. Sille'den giden gayrimüslimlerin, bu toprakların özlemiyile yaşadıklarına ve Sille'ye gelerek zaman zaman hatıralarını yâd ettiklerine şahit olunmaktadır. Sille'nin yaşadığı nüfus düşüşün sebeplerinden bir diğeri ticari çekiciliğini yitirmeye başlamış olmasıdır. Anadolu'da tarımla uğraşan nüfusun 19. yüzyılda ekonomik ilişkilerin yoğun yaşandığı İzmir ve İstanbul başta olmak üzere Mersin ve Samsun gibi kıyı bölgelere bir göç gündeme gelmiştir. Sanayileşen Avrupa devletleri karşısında Osmanlı'nın bu gelişmelere çeşitli sebeplerle ayak uyduramaması ve Karadeniz'in bir Türk gölü olma özelliğini kaybetmesi, Anadolu'nun ve dolayısıyla Anadolu'daki İpek Yolu ve tali güzergâhların öneminin azalmasında etken olmuştur. Sille'de bu Anadolu ve Osmanlı manzarasına paralel olarak göç vermeye başlamıştır. Ticari becerileriyle tanınan Sillelilerin, bu dönemde Konya başta olmak üzere yakın ilçelere (Seydişehir, Beyşehir, Kadınhanı, Ilgın ve Bozkır) göç ettikleri görülmektedir [3].

Sille'nin Turistik Özellikleri

M.Ö. Hititler ve Frigyalılar, M.S. Romalılar, Bizanslar, Selçuklular, Karamanoğulları ve Osmanlılar döneminde önemli yerleşim merkezi olan Sille, farklı kültür, inanç, gelenek ve coğrafi yapısıyla dikkat çeken en az 5700 yıllık tarihi bir geçmişe sahip olup, Roma, Bizans ve Kudüs hattı üzerinde yer almasıyla tarihte önemli bir dini merkez ve Kudüs'e giden *kutsal hac* yolcuları için önemli bir konaklama yeri olmuştur. Hristiyanların ilk sığınak ve mabetlerinin bu bölgede olmasıyla ilk Hristiyanlık devrine ait kiliselerin (Aya Elenia Kilisesi), manastır (Ak Manastır) ve katakompların varlığı bölgeyi kültür turizmi bakımından cazip kılmaktadır [19]. Sille'nin en büyük kilisesi olan Aya Eleni Kilisesi'nin temelleri 327'de kutsal hac yolculuklarından birinde atılmış olup [3]; tepelerde yer alan ve dağların içerisine oyularak inşa edilen Koimesis Tas Panagias Kilisesi ve Arap akınlarına karşı Bizanslılar şehri savunmak adına M.S.7.yy'da inşa ettikleri Gevela Kalesi de görülmesi gereken yerlerdendir [23]. Sille'de hem Hristiyan hem de Müslümanlar için özel biryeri olan Ak Manastır, Aya Eleni ve Mağara Kiliseleri inanç turizmi kapsamında çok sayıda yabancı ve yerli turist çekmektedir. Konyalı gayrimüslimlerin 1923 yılı öncesinde hafta sonlarını Sille'de geçirdikleri, azizlerin yortu günlerinde Sille'deki dini merkezlere geldikleri tarihi kaynaklardan öğrenilmektedir. Her yıl 28 Eylül'de Aziz Chariton yortusunda Ak Manastır, 24 Kasım'da Aziz Philip ve 15 Ağustos Meryem Ana yortularında Sille'de gerçekleştirilen ayinler bir şenlik

havasında kutlanılan önemli günlerden sadece bazılarıdır. Bu bağlamda, Sille’de her yıl yapılan anma törenleri memorial (anma) turizm kapsamında ele alınabilecektir.

Köyde kayalar oyulmuş pek çok küçük kilise bulunmaktadır. Büyük Konstantin’in annesi Helene tarafından inşa ettirilen Aya Eleni Kilisesi, bugün müze olarak hizmet vermektedir. Sille’de arnavut kaldırım taşı sokaklar, küçük bir nehir, taş evler turistleri karşılamaktadır. Sille’de el sanatları korunmuş olup, özellikle Sille taş işçiliği atölyelerde sanatkarlar tarafından işlenmektedir. Silleli ustalar yılın büyük bir bölümünü Anadolu’da birçok yerdeki imalathanelerde geçirerek sanatlarını icra etmektedirler. Kârhâne adı verilen bu atölyelerde; küp, testi, saksı, kiremit, tuğla ve tandır başlıca üretilen ürünler olup, bugün sadece birkaç örneği görülebilen kârhânelerden en ünlüsü Kiriakon (Hızır İlyas) Kilisesi’nin bulunduğu kaya oyma komplekste kurulan imalathanedir Sille halısı, yörede dokunan özel desenleri, kompozisyonları ve kullanılan kökboyaları ile dikkat çeken bir halı çeşididir. [21] Ayrıca Sille’de istihdam yaratan İç Anadolu yöresinin tek mum imalathanesi bulunmaktadır. İlaveten Sillenin jeolojik açıdan volkanik bir yapıya sahip olması ısıya dayanıklı ve çevre düzenlemesinde kullanılan işleme kolay Sille taşı da (Andazit, Siyenit) ilgi çekmektedir. Bir diğer kültürel öge, 19. yüzyılda dil bilimcileri tarafından kayıt altına alınan Sille halk masalları ile söylüşiler, Sille halkının sözlü geleneklerinin zenginliğini açıkça ortaya koymaktadır. Yine yaşatılan kültürel özelliklerden birisi de özel gün ve etkinliklerdir. Silleliler, düğünlerde, asker uğurlamaları ile karşılamaları, kutlamalar, her yıl Eylül ayında gerçekleştirilen Sille günü etkinliklerinde, gelenek ve göreneklerini yaşatarak, Sille’ye gelen misafirlere tanıtmaktadırlar. Sille’de müzik sözlü geleneğin önemli bir parçasıdır. Kanun, ut ve sazın kullanıldığı yörede halen bölgenin yöresel türkülerini yaşatılmaya çalışılmaktadır. Bu kapsamda birçok kültürel ve bilimsel etkinliğe ev sahipliği yapan Sille, birçok düşünür ve bilim adamı da yetiştirmiş, yaşayan gelenek göreneklerinin yanında farklı dallarda el sanatı ürünlerinin üretildiği önemli bir merkezdir. İlaveten “Sille Konya il merkezine yakınlığı ile Konya turları kapsamında değerlendirilebileceğinden Konya tarihi ve kültürel eserleri de Sille’nin turistik çekiciliğini etkileyecektir. Bu anlamda özellikle Konya’da dünyanın ilk yerleşim yerlerinden Çatalhöyük başta olmak üzere, Kilistra, Alaaddin tepesi, Karahöyük, Ivriz kabartmaları, antik kentler, Fasıllar ve Eflatunpınar anıtları kültür turizmi açısından önemlidir” [24]. Farklı kültürlerin uzun yıllar yaşadığı; dünyaca ünlü halı ve kilimleri, hala yaşatılan testiciliği gibi el sanatları ve halk masalları, tarihi evler, sokaklar, müzeler, kiliseler vb. kültürel mirası ile kültür turizmi potansiyeline sahiptir.

Sille, yemek kültürü açısından da oldukça önemlidir. Büyük çoğunluğu el yemeklerinden oluşan Sille mutfağında, dolga ve bamyacı çorbası, su ve süt börekleri, dolma-sarma, erişte pilavı, katmer, köşeli, kurutulmuş balık, paça, gaygana, calla, kadayıf, baklava ile *kak* olarak adlandırılan

kurutulmuş meyve ve sebzeler Sille lezzetlerinden bazılarıdır [21]. Özellikle topraktan yapılan testiler ve içerisinde pişen tandır ekmeği, tandır böreği ve saç böreği mutlaka tadılması gereken yemeklerden. Sille mutfak kültüründe önemli bir yeri olan meşhur Konya kahvaltısı da yer almaktadır [23]. Selçuklu Belediyesi, Sille Kültür Evinde yılda 100’den fazla kültürel etkinlik düzenlemektedir. Etkinliklerde Sille mutfağının özgün yemekleri yapılmakta olup, etkinliklere yerli ve yabancı turistler gelmektedir. Sille’de faaliyet gösteren restoranlar ve kafeteryalar, Sille ziyaretçilerine ve turistlerine eşsiz lezzetteki yöresel Sille yiyeceklerini ve geleneksel yemeklerini mekânlarında ikram etmektedirler. İlaveten Sille’nin mahalle aralarında, evlerde yapılan yöresel ev ürünlerinin (pekmez, tandır, kuru üzüm, kuru kayısı vb) satışları halk tarafından yapılmaktadır. Ayrıca Sille halkının yöresel yiyecekleri, Konya halk pazarlarındaki tezgâhlarda ve Konya’da Sille geleneksel yemeklerini yapan lokantalarda satışta sunulmaktadır [19]. Sille bugün gastronomi turizmi potansiyeline sahip olup, gastronomi turları yapılabilecek zenginliğe sahiptir. Sille son yıllarda ülkemizde dizi/film çekimlerinin yapıldığı destinasyonlardan birisi olmuş, film turizmi kapsamında Tatköy’ün yanında Tek Türkiye ve Şefkat Tepe dizilerine ev sahipliği yapmıştır [21; 4]. Sille’nin antik yerleşim özelliğine sahip oluşu, otantik sokakları, evleri, kiliseleri, mağaraları, el sanatlarıyla yeni turizm türlerinden olan film turizmi için çekim merkezi olmuştur.

Farklı doğal güzelliklere sahip olan Konya, alternatif turizm açısından oldukça şanslıdır. Konya ve çevresinde akarsu, göl, ormanlık alan, şelaleler, yayla gibi çok sayıda doğal turizm unsuru vardır. Meke krater gölü, bir nazar boncuğu görünümüyle ve çok sayıda kuşa ev sahipliği yapmasıyla, hem doğa tutkunlarını, hem de fotoğraf meraklılarının ilgisini çeker. Türkiye’nin en büyük tatlı su gölü olan Beyşehir Gölü, gün batımı turlarının düzenlendiği gölün çevresindeki ormanlık alan ve Anamas Dağları görülmeye değerdir. Konya’da kuş gözlemciliği için; Akşehir Gölü, Eber Gölü, Kulu Gölü, Ereğli Sazlığı, Beyşehir Gölü, Bolluk Gölü, Tersakan Gölü ve Tuz Gölü potansiyel sulak alanlardır. Yine doğa turizmi kapsamında Konya’da çok sayıda mağara bulunmaktadır. Seydişehir Tınaztepe mağarası, Derebucak ilçesinde bulunan Balatini, Körükini, Suluin ve Sakaltutan Mağaraları ile Susuz Mağarası (Seydişehir) ve Pınarbaşı Mağarası (Beyşehir-Kızılova) da Konya’nın önemli mağaralarıdır. Bu mağaraların içinde çok sayıda sarkıt, dikit, dev kazanı, güncel traverten, küçük göl, kaynak suyu bulunur. İlaveten Konya’da termal turizm ve sağlık turizmi kapsamında; Ilgın kaplıcaları, İsmil kaplıca ve termal tesisleri ile Hüyük Köşk kaplıcası, Doğanbey kükürtlü hamam, Cihanbeyli Ilıcınar, Ereğli’de Akhüyük kükürtlü su gibi kaynaklar bulunur. Ayrıca Konya il merkezi çevresinde; Meram, Alaaddin Tepesi, Sille, Akyokuş, Hatip, Çayırbağı, Buluniye, Dutlukırı, Kızılören mevki, Sille ve Altınapa barajları önemli turizm ve rekreasyon alanları bulunmaktadır [24].

Sille’de kırsal turizm kapsamında daha çok gastronomi

Foto 3-4: [23]

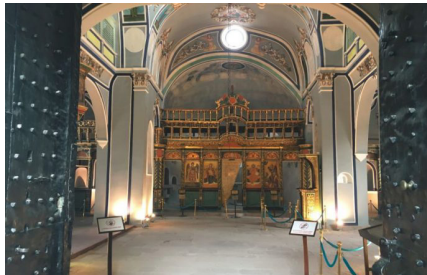

Foto 5: [5]

turizmi, kültür turizmi unsurları dikkat çekmektedir. **Yöresel yemekler, kurutulmuş meyveler gibi gastronomik ürünler ile halı-kilim, taş işçiliği, testicilik gibi el sanatları ağır basmaktadır.** Yörede doğa turizmi aktiviteleri sınırlı olup, daha çok Sille Mağaraları ziyaret edilmektedir. Yine yörede tarımsal üretim daha çok meyve sebze olup, hayvancılık sınırlı görünmektedir. Sille köyünün turizm potansiyeli dikkate alındığında pek çok turizm türünün yapılabileceği görülmektedir. Özellikle kültürel çekiciliklerin yoğun olduğu Sille’de kültür turizmi ve bir kültür turizmi türü olan inanç turizmi, gastronomi turizmi, kırsal turizm, film turizmi, foto safari vb. yapılabildiği görülmektedir.

Sürdürülebilir Kırsal Turizm Kavramı ve Koruma Kullanma İkilemi

Turizm denildiğinde genellikle deniz, kum ve güneş gibi unsurları kapsayan turizm faaliyetleri akla gelmektedir [25]. Fakat bugün insanlar, tek düzelikten kaçış ve ihtiyaçlarını gidermek amacıyla, sessizliğe ve doğaya yönelik rekreasyon etkinliklerini tercih etmektedirler [26]. Bu anlamda turizm faaliyeti gerek niteliksel, gerekse niceliksel olarak değişime uğramış, turizm olayındaki bu değişim, kişilerde çevre bilincinin oluşmasına, insanların tüketim alışkanlıklarının değişmesine, sağlıklı yaşamın ön plana çıkmasına ve macera tutkusunun artmasına sebep olmuştur [27]. Bu yaklaşım insanları doğal ve geleneksel beslenmeye, temiz havaya yönelik kırsala alanlara yönelmiştir. Bu doğrultuda kırsal kültür, doğal çevre ve tarımla bütünleşen kırsal turizm insanları tatil için kırsal alanlara çekebilmiştir. Özellikle kırsal turizmin, kadının istihdamı, yerel halkta girişimcilik ruhunu ateşlemesi, yerel ekonomilere girdi ve dinamizm kazandırması, ekonomik sektörleri harekete geçirmesi, bölge ve ülke düzeyinde kırsal kalkınmaya destek vermesi bakımından, önemli bir güce sahip olması [28], kırsal yörelerde yaşayan halkın kırsal turizme ilgisini çekmiştir. “Kırsal turizm, bir bölgenin doğal kaynaklarının sürdürülebilir bir biçimde korunması ve aynı zamanda sosyo - kültürel ve ekonomik yönde gelişmesine katkı sağlayan alternatif turizm çeşitlerinden biri olarak kabul edilmekte ve kırsal alanların kalkındırılmasında yeni bir yaklaşım olarak görülmektedir. Bu bağlamda kırsal turizmin temeli, kırsal yerleşimler ve doğal kaynaklar olup, kırsal turizmin doğal ve kültürel mirasın korunmasında önemli bir işlevi olduğu savunulmaktadır” [2]. Ancak, kırsal alanları turizmin konusu haline getirirken, tarım alanlarının amaç dışı kullanımı, bölgenin tarımsal olmayan bir biçim de yapılaşması, emeğin tarım dışı alanlara bölünmesi gibi olumsuzluklar yaşanabilmektedir [1].

Kırsal destinasyonlarda turizm sezonunu uzatma arayışı, bu sahalar ve doğal kaynaklar üzerindeki baskının giderek artmasına neden olmakta, kırsal yöreler, turistik aktivitenin yoğunlaştığı mekânlar haline gelmektedir [29]. *İlaveten, turizm yalnızca ekonomik bir olay olmayıp, sosyal ve kültürel yönleri de olan toplum ve sosyal yapı üzerinde önemli rol oynayan uluslararası bir hareket olup* [1], yöreye yapılacak düzenli turlar yörede değişime neden olmaktadır.

Destinasyonları ziyaret eden yerli ve yabancı turistler düşünüldüğünde, bu turistlerin önemli bir kısmının tarihi mekanlara ve arkeolojik değerlere sahip alanlara gittiği ve çok sayıda insanın ziyaretine uğradığı görülmektedir. Büyük kitlelerin ziyareti, bu alanların zarar görmesine neden olmaktadır. Genel olarak bu zararların nedenleri şöyle sıralanabilir [30]:

- Eserlerin aşınması (yürüyerek ve dokunarak) ilk sırada yer almaktadır.
- Dinsel farklılıklar nedeni ile kilise/mağara vb. tarihi mekanlarda fresklerin koparıldığına, resimlerin

üzerinde tahribat yapılması ve ziyaretçilerin nefesinden oluşan nemin tarihi eserlerin bozulmasına neden olmasıdır.

- Ziyaretçilerin özellikle yabancı turistlerin taşınır eski eserlere fazlaca para vermek suretiyle dolaylı olarak sebebiyet verdikleri zararlarıdır.
- Kendilerini defneci olarak isimlendiren kişilerden kaynaklanan zararlarıdır.
- Bizzat kazı yapan yabancıların kazı sorumlularının ülke dışına çıkardıkları eserlerdir.
- Ören yerlerinden taş, sütun vb. malzemeler olarak kullanan insanların verdiği zararlarıdır.
- Yasal ya da kaçak birçok yapılaşmanın özellikle turistik tesis ve ikincil konutlar olarak örenyeri sınırları içinde yer aldığı görülmektedir.
- Örenyerlerini gezenlerin taşlara, duvarlara isim ve tarih kazımak suretiyle tahribata sebep oldukları zararlarıdır.
- Kimi tarihi çevrelerde yaşanan yanlış kullanım, bakımsızlık, başıboşluk, kontrolsüzlük (giriş-çıkışların kontrolsüzlüğü, hayvanların otlatılması vb.) ve çöpler sayılabilir.

Turizm destinasyonlarında yaşanan bu olumsuzluklara, Antalya Sürdürülebilir Kırsal Turizmin Geliştirilmesi Strateji Rehberi olarak Antalya Ticaret Odası (ATSO) tarafından hazırlanan proje de değinilmektedir. ATSO; *“Antalya’nın hemen her bölgesinde binlerce yıllık tarihi bulunan ve birçok farklı tarihsel dönemden kalma eserlere rastlamak mümkün olsa da, bu çalışma bize tarihi eserlerin korunması açısından ciddi sorunlar olduğunu göstermiştir. Saha çalışması sırasında birçok tarihi yapının gerek yerli halkın tabiriyle “hazineciler” gerekse yerli halkın bizzat kendisi tarafından talan edildiği, bu eserlerin-yine yerli halkın tabiriyle taş evlere “köşe taşı” olmaktan başka işlevinin kalmadığı üzümlerle görülmüştür”* [31] şeklinde ifade etmiştir. Ertaş (1991) yılında Arkeolojik Sit Alanlarının Korunması ve Değerlendirilmesi Sempozyumunda turizm destinasyonlarında koruma-kullanma dengesine ilişkin ilk kez konuya tartışılardan olup, *“Turizm insanlığın geçmişinden beri gelen anıtsal kalıtların dostu mudur? Düşmanı mı?”* sorusuna yanıt aramaya çalışmıştır. Dönemin Turizm Bakanlığı Yatırımlar Genel Müdür Yardımcısı Ertaş; *Bu sorunu, olumlu olduğu kadar olumsuz yanıtlayanlar da bulunmaktadır. Bir yanda, turizmin tarihsel kalıtları, örenyerlerini, arkeolojik değerleri bozarak, yıkarak ve ticari amaçlarla ayaklar altına alarak yok edeceği ileri sürülmekte, diğer yanda bu eserlerin kendi başlarına kaldıklarında bir değer taşımadıkları, insanoğlunun işine yaradıkları sürece var olabilecekleri ve bu eserlerin turistik amaçlarla kullanılmasının dünyanın en mantıklı ve sağlıklı bir şeyi olduğu savunulmaktadır. Ben ikinci görüşü savunanlarıdırım. Örenyerlerini yalın anlamda korumak, buraları sadece bilim adamlarının laboratuvarı olarak görmek, yine bu alanları herkese yasaklayarak bizden sonra gelecek nesillere bırakmak fikrine doğrusu katılmıyorum. Bu kapalılık ve koruma anlayışı ile gerçekten koruma yapılabileceğine inanmıyorum, en doğru ve en sağlıklı korunmanın kullanarak koruma olduğunu söylüyor mantığım bana.”* [29] diye ifade etmiştir.

ATSO (2014) Sürdürülebilir Kırsal Turizmin Geliştirilmesi Strateji rehberine göre; kırsal turizm, tarım odaklı bir üretimin sürdürüldüğü geleneksel yani kültürel anlamda kentlileşmemiş nüfusun yaşadığı köy ve kasabalar gibi küçük yerleşim alanlarında yapılan turistik faaliyetleri kapsar. Ancak turizm faaliyeti doğası gereği kentli bir olgudur. Dolayısıyla bunun bir sorun yaratmaması, kırsal dokunun bozulmadan korunması, doğal ve tarihi mekânların

Tablo: 2: Kırsal Turizmin Olumlu ve Olumsuz Etkileri

Kırsal Turizmin Olumlu Etkileri	
☐	Kırsal turizm nüfus kaybına uğrama riskleri ile karşı karşıya olan yöreleri canlandırarak, yore halkının başka bölgelere göçünü önler.
☐	Şehir ve kırsal yöreler arasındaki ilişkilerin gelişmesi, zamanla şehir ve kırsal yore arasındaki yaşam ve davranış farklılıklarını yumuşatmaktadır.
☐	Tarım ürünlerine olan talep artmakta, kırsal yörelerde evde üretim ve el sanatları gelişerek ek gelirler çoğalmaktadır. Konaklama, yeme-içme ile ilgili tesislerin artması ile istihdam ve ücretler artmakta, Toplum için istihdam olanakları oluşturmaktadır.
☐	Kırsal yörelerin kalkınmasına yardımcı olarak yöre ve ülke ekonomisine katkıda bulunur. Kırsal turizm ile ilgili firmalara fayda sağlar. Bölgenin sosyal refahını (sağlık, güvenlik) korumak için yardımcı olur.
☐	Turizm kırsal yore halkına çok çeşitli kaynaklardan gelir kazanma olanağı yaratmaktadır.
☐	Turistlerin hizmette belirli bir kalite aramaları, yerli halkın da hayat standartlarının yükselmesine ve yaşam kalitesinin iyileşmesine yol açmaktadır.
☐	Turizm; Kamu hizmeti altyapı (ulaşım, yol, su, elektrik), konut ve çalışma şartlarının iyileştirilmesine neden olduğundan bu olumlu gelişmeler halkın yararına olmakta, şehir ve kasabalarda görünümünü iyileştirmektedir.
☐	Kırsal yöreler, turizmin doyum noktasına geldiği ve bu sebeple dinlendiricilik özelliklerini büyük ölçüde yitirdiği geleneksel tatil destinasyonlarının yükünü hafifletir. Dinlence imkanlarını artırır.
☐	Kırsal alanların büyük yer tuttuğu bir ülkede turizmi kıyı turizmi hegemonyasından kurtararak tüm yıla yayar.
☐	Kırsal alanlarda yeni ekonomik etkinlikler doğmasına ve yörenin ekonomik esneklik kazanmasına yardım eder.
☐	Kırsal turizm, iç turizmi de canlandırmaktadır.
☐	Bölgenin kültürünü ve kimliğini korumak için yardımcı olur ve geleneksel kültürü korur.
☐	Doğal kaynakların korunmasını destekler ve toplumun ekolojik farkındalığını artırır. Çevre korumaya yönelik politikaların geliştirilmesini destekler.
Kırsal Turizmin Olumsuz Etkileri	
☐	Kırsal turizm, tarımdan gelir sağlayan halkın tarım dışına kaymasına neden olmakta, kırsal turizmin plansız gelişimi tarımsal alanların azalmasına neden olmaktadır.
☐	Arazi ve diğer gayrimenkul fiyatlarında spekülasyon artışları yaşanmakta, kiralama bedelleri aşırı yükselerek, tarım üreticisi tarımdan gelir sağlamak yerine toprağı boş tutarak rantı bekler duruma gelmektedir.
☐	Kırsal alanların yoğun kullanımı; tarımsal alanların, doğal ve kültürel sit alanlarının tahribine yol açarak ekolojik dengeyi bozabilmektedir.
☐	Kırsal turizmden sağlanan gelir, yerli halk tarafından tarım dışı hatta yore dışı alanlarda kullanılması sonucunda, gelirin başka sektörlere kayması ve kırsal turizmin yöreyi kalkındırma amacından uzaklaşması mümkündür.
☐	Kırsal alanların kalabalık olması, çekiciliklerin azalmasına ve otantikliğini kaybetmesine neden olmaktadır.
☐	Tarımsal ürün deseni değişerek verimlilik azalmaktadır.
☐	Kırsal yörelerde turizmin gelişmesi sosyal ve kültürel planda yerli halkın tarım yörelerine özgü gelenek ve göreneklerinin kaybolmasına adar varan bir kültürel kirlenmeye neden olabilmektedir. Böylece yerli halk ile turistlerin kültürleri arasındaki karışma, yerli halktan turistlere karşı birbirlerinden sert çizgilerle ayrılabilen iki aşırı davranış şekli ortaya çıkabilmektedir.

Kaynak: [2; 12].

plansız yatırımlarla yok edilmemesi için özel bir çaba gösterilmelidir. Bu çaba, gösterildiği ölçüde kırsal turizm sürdürülebilir olacaktır [31].

Ülkemizde kırsal turizmin geliştirilmesi ve planlı bir şekilde uygulanması, sadece doğal değerler ile değil, kültürel değerlerin korunması ve iyileştirilmesi açısından da önemli bir rol oynamaktadır. Şöyle ki; kırsal turizmin olumlu sosyal ve ekonomik etkileri yerel halk tarafından hissedildiğinde, yerel halkın bu etkilerin sürekliliği için gerekli olan değerlerden biri olan kültürel mirasın korunması ihtiyacını benimseyecek ve kırsal turizmi gerçekleştirirken kültürlerine de sahip çıkacaklardır. Örneğin; Kırklareli kentinin Vize ilçesinin sakin şehir (Cittaslow) adayı olmasıyla beraber, yörenin doğal ve tarihi çekiciklerinin yanında, kültürel değerleri de ön plana çıkmış ve yöre halkının bu yerel kültürlerini hatırlaması sonucunda bu değerleri yaşatma ve koruma duyguları gelişebilmiştir. Tüm bu öngörülerden yola çıkarak kırsal turizmin kültürel değerleri koruyucu özelliğinden bahsetmek mümkün olabilmektedir. Tüm bu olumlu gelişmelerin yanında doğal ve kültürel değerlere yönelik olumsuz gelişmeler de kırsal turizm gerçekleştirilirken olasıdır [32]. Fakat kırsal turizm bilinçli bir şekilde geliştirilmezse kırsal alanlarda iyileştirme yerini daha zor durumlar kaçınılmaz olabilir. Kırsal alanlarda turizmin gelir artışı, altyapı vb. olumlu etkilerine rağmen bilinçsizce yapılan yatırımlar doğayı tahribata uğratmakta ve bu alanlardaki kırsal turizmi olumsuz bir şekilde etkilemektedir [2]. Kırsal turizmin verebileceği zararlar yine de kitle turizminin doğaya verdiği tahribattan çok daha az olup, etkili proaktif kırsal turizm politikalarıyla bu olası

tehlikeleri en aza indirmek mümkündür [32].

Sille'de Kırsal Turizm ve Koruma Kullanma Dengesi

Sürdürülebilir gelişim için turistik ürün, yerel turist hedeflerine dâhil edilen yerel ihtiyaçlara katkıda bulunmalı; yerel insanı sosyal çevreden ve yaşam koşullarından uzaklaştırmadan özsayı kazanmasına, özgür-lük vermeye yardımcı olmalıdır. Sadece ülkesel ekonomik büyümeyi değil, bölgesel ve yerel ekonomik gelişmeyi de hızlandırmalıdır [10]. Kırsal turizm, bir bölgenin doğal kaynaklarının sürdürülebilir bir biçimde korunması ve sosyo-kültürel ve ekonomik yönde gelişmesine katkı sağlamakta ve kırsal alanların kalkındırılmasında yeni bir yaklaşım olarak görülmektedir. Bu anlamda kırsal turizm, kırsal yerleşimler ve doğal kaynaklara dayalı olup, oldukça hassas ekosistemlerdir ve bu noktada kırsal turizmin doğal ve kültürel mirasın korunmasında önemli bir işlevi olduğu savunulmaktadır [2]. Buna karşın, turizmin yukarıda belirtilen tarihi kültürel alanlara verdiği zararlar ile kırsal alanlarda ki, tarım alanlarının amaç dışı kullanımı, bölgenin tarımsal olmayan bir biçim de yapılaşması, emeğin tarım dışı alanlara bölünmesi gibi olumsuzluklar nedeniyle doğal ve kültürel çevrenin zarar görebileceği kaygısı bulunmaktadır. Özellikle kırsal alanların, kırsal turizme açıldıktan sonra oluşabilecek; Sosyal (Dil, Adet, Gelenek, Gastronomi vb.), Fiziksel (Doğa, Konum) ve Kültürel (Mimari, Sanat, Kültürel Miras vb.) değişiklikler oluşabileceği düşünülmektedir. Ancak burada gözönünde bulundurulması gereken önemli bir noktada yörede oluşacak ekonomik (Yerel Üretim, İstihdam vb.) değişiklikler olacaktır. Ekonomik anlamda turizm dışında seçeneği olmayan belirli

yörelere için turistik girdilerin, olumsuzlukları dengeleyecek düzeylerde olabileceği unutulmamalıdır. Özellikle tarımdan artık fazlaca beklentisi kalmamış yörelere için, kırsal turizm önemli bir alternatif ve şansı olacaktır [1].

Doğal ve kültürel kaynakların sürdürülebilir bir şekilde ekonomik değere dönüştürülmesi için en uygun kalkınma yollarından biri olan kırsal turizm, doğal ve kırsal alanlarda doğal ve kültürel mirasın korunmasında önemli katkıları olabilecek bir turizm türüdür [32]. Kırsal turizmin en önemli işlevlerinden birisi kırsal göçü önlemek ve kırsal alanlar için kurtarıcı görevini üstlenmiş olmasıdır. Göçü engellemenin yolu ise, geçim kaynaklarını iyileştirmek veya çeşitlendirmek, bölge halkının sosyal refahı arttırmaktır. Bu nedenle kırsal turizmde konaklama ve diğer hizmetler çoğunlukla küçük aile işletmelerinde veya kır otellerinde gerçekleştiğinden aile bireylerine yeni bir iş olanağı sağlamaktadır. Özellikle bölge kadınlarının çalışma hayatı içerisinde aktif biçimde rol alması, para kazanması, sosyal yaşamda yer edinmesi, ekonomik özgürlüğe sahip olmaya başlaması gibi birçok faktör kırsal turizmin gelişmesinde olumlu etkiler yaratmaktadır. Şehrin gürültüsünden, sanayiden, hava kirliliğinden bunalan insanlar doğaya dönmek için bu alanları tercih etmektedir. Bu tercih sonucunda hem şehir hem de kırsal alanda yaşayan insanlar için karşılıklı fayda sağlanmış olur [2].

Tarihi kentlerde, bir alana hangi statünün verileceği, büyüklüğünün ve sınırının ne olacağı vb. konular yeterince araştırılmadan birçok alan korunan alan olarak ilan edilmiştir. Hatta birçok alana birden fazla koruma statüsü verilmiş, ancak bu alan sistemleri belirlenirken planlama sürecine ilgili paydaşların özellikle yerel halkın dâhil edilmemesi koruma kullanma dengesi açısından problemler ortaya çıkarmaktadır. Yalnızca koruma içeren, yerel halkın göz ardı edildiği bir yaklaşım içinde korunan alanların başarılı yönetilmesinin mümkün olmadığı anlaşılmıştır. Korunan alanların sürdürülebilir kullanımı için yöre halkının karar verme, planlama ve uygulama sürecine katılımı gerekmektedir [13]. Yasa yapıcıların ve bilhassa yerel kanaat önderlerinin, turizmde açılmayacak kadar gösterişsiz ve zarar görmüş alanlar olsalar bile, göz ardı edilmiş tarihi yapılar için kapsamlı bir tespit, koruma ve restorasyon çalışması için bir an önce harekete geçilmesi gerekmektedir. İyi planlanmış ve sosyo-ekonomik bir politika olarak uygulanan kırsal turizm çalışmaları artık üretkenliğini tamamen kaybetmiş yaşlı nüfusu kentlere göç etmiş gençlerin memleketlerine geri dönmesiyle yenileyemez, yok olmaya yüz tutan köyleri ayakta tutacak, unutulmuş tarihi ve doğal mekânların korunmasına imkân sağlayacaktır. Kırsal turizmin Sille ekonomisi için bir alternatif yaratması bir yana, sürdürülebilir kılınması halinde sosyal bir değişim ve yenilik sağlayacaktır [31].

İnsanlar kırsal turizm yapılan doğal ve kültürel alanlarda; doğal, tarihi ve kültürel değerleri geleceğe taşımak adına çaba harcamakta, sınırlı doğal kaynaklar ile sınırsız insan ihtiyaçlarını karşıladığı bu süreçte, doğal ortam ile sosyo-kültürel ve ekonomik faaliyetler arasındaki ilişkiler koruma-kullanma dengesi çerçevesinde yürütülmeye çalışılmaktadır [13]. Ülkemiz de bu bilinçle yapılan Türkiye Turizm Stratejisi 2023 ve Eylem Planı 2013, ülkemizin doğal, kültürel, tarihi ve coğrafi değerlerini koruma-kullanma dengesi içinde kullanmayı ve turizm alternatiflerini geliştirerek ülkemizin turizmden alacağı payı arttırmayı hedef almıştır [33]. Ülkemizin turizm üst yönetiminin gelecek vizyon planının koruma-kullanma dengesine yönelik planlamaları hedeflediği düşünüldüğünde Sille de sürdürülebilir kırsal turizm yapılabileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda Sille

de kırsal turizm sonucu olabileceği öngörülen olumlu değişiklikler; köyün artan turizm talebi nedeniyle, yörede yaşanmış olan göç önlenerek, tersine göç ile nüfusun artması ve Sille ekonomisinin canlanması mümkün olabilecektir. Sille de üretilen meyve-sebzelere olan talep artacak, yöredeki ev (gastronomik ürünler) ve (çömlekçilik, halıcılık, taş işçiliği vb el sanatları.) gelişerek ek gelirler artacaktır. Hatta yöreye olan kırsal turizm talebiyle; konaklama, yeme-içme vb. tesislere/ ev pansiyonları, ev yemekleri yapan aileler artacak ve yörede istihdam ile ücret gelirleri artacaktır. Yörede olan kırsal kalkınma, dolaylı olarak ülke ekonomisine katkıda bulunacaktır. Yöreye gelecek turistlerin, hizmette belirli bir kalite aramaları yerli halkın da hayat standartlarının yükselmesine yol açacak, böylelikle altyapı, konut ve çalışma şartlarının iyileştirilmesine neden olduğundan bu gelişmeler yerel halka yansayacaktır. Sille ve Konya çevresindeki kırsal turlar ile Güney ve Ege kıyılarına olan talebin iç kısımlara yönelmesi ve İç Anadolu bölgesinde Kapadokya dışında yeni yönelimler oluşturacaktır. İlaveten kırsal turizm mevsimlik yoğunlaşma göstermediğinden özellikle iç turizmi canlandıracak ve tüm yıl çevre illerden talep görecektir.

Sille köyünde kırsal turizm uygulamalarının olumlu özellikleri yanında ne yazık ki kimi olumsuz özellikleri de olacaktır. Örneğin, kırsal turizmin hızlı ya da plansız gelişimi, tarımsal alanların azalmasına ya da tarımsal üretim yapan halkın turistik hizmet ya da ticarete yönelmesinin neden olabilmesi riski olabilir. Ayrıca yörede kırsal turizm nedeniyle oluşan talep sebebiyle arazi ve gayri menkul fiyatlarında spekülasyon artışları olabilecek ve kiralama bedelleri yükselerek, çiftçilerin tarımdan gelir sağlamak yerine, arazisini ticari alanlar için kullanmasına ya da boş tutarak arazi bedelinin yükselmesine neden olabilir. İlaveten kırsal alanların aşırı ve yoğun kullanımı, tarımsal alanları, doğal ve kültürel sit alanlarının tahribine yol açarak koruma-kullanma dengesinin bozulmasına neden olabilir. Kırsal turizmden sağlanan gelirin yöre halkı tarafından tarım dışı hatta o yöre dışında değerlendirilmesine, bunun da gelirin Sille dışına çıkmasına neden olabilir. Sille'deki kırsal alanlara olan talebin artması sonucunda, aşırı kalabalık olması, çekiciliklerin azalmasına ve köyün değişmesine (sosyal, kültürel, fiziki) otantikliğini kaybetmesine neden olabilir. Sille de kırsal turizmin gelişmesi ile sosyal ve kültürel planda yerli halkın tarım yörelerine özgü gelenek ve göreneklerinin kaybolmasına kadar varan bir kültürel kirlenme olabileceği gibi yerli halk ile gelen yerli-yabancı turist kültürleri arasındaki etkileşim sonucu, yerli halktan turiste karşı aşırı olumsuz davranış şekli ortaya çıkabilir.

Sille de geliştirilecek kırsal turizm etkinlikleri ile yukarıda belirtilen olumlu ve olumsuz özelliklerin bir kısmının görülmesi olasıdır. Ancak olumlu özelliklerin olması memnuniyetle karşılanacakken, olumsuz özelliklerin 2023 Türkiye Turizm Stratejisinin de öngördüğü üzere, Sille'nin doğal, kültürel, tarihi ve coğrafi değerlerini koruma-kullanma dengesi içinde kullanmayı sağlamak gereklidir. Ancak tarihi kentler/kırsal alanların ve kültürel/doğal mirasın yaşatılması için koruma statüsü vermek yeterli değildir. Sadece koruma içeren, yerel halkın göz ardı edildiği bir yaklaşım korunan alanların başarılı bir şekilde yönetilmesinin mümkün değildir. Yasa yapıcıların (Selçuklu Kaymakamlığı, Konya Valiliği, Sille Muhtarlığı vb.) ve özellikle yerel yönetimlerin (Konya Büyükşehir Belediyesi ve Selçuklu Belediyesi) ayrıntılı bir tespit, koruma ve restorasyon çalışması için harekete geçmeleri ile öngörülen olumsuzlukların birçoğu önceden bertaraf edilebilecektir. Sille'de iyi planlanmış ve sosyo-ekonomik bir politika

olarak uygulanan kırsal turizm uygulamaları ile kentlere göç etmiş gençlerin Sille'ye dönmeleri sağlanabilecek ve yok olmaya yüz tutmuş gelenekleri, el sanatları, yemekleri vb. tüm kültürel miras daha da canlanmış olacaktır. Özellikle yönetimler tarafından konulan kurallar ve sürdürülebilir turizm politikaları ile kaygı oluşturan sosyal, fiziksel ve kültürel çevre değişiminin önüne geçilmesi ve en azından minimum seviye de tutulması ve yörenin otantikliği korunabilecektir. Kırsal turizmin Sille ekonomisi için bir alternatif yaratması bir yana, sürdürülebilir kılınması halinde sosyal bir değişim ve yenilik sağlayacaktır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Kırsal alanlar, kırsal kalkınma amacıyla turizme açılmaktadır. Kırsal alanların sürdürülebilir anlayışla turizme açılma niyetine karşılık, turizme açılan kırsal alanların, özgün doğal ve kültürel değerlerinden uzaklaşmaları ve ticarileşmeleri söz konusudur. Kırsal alanların doğal ve kültürel değerlerinin kırsal turizm amaçlı kullanımlarında sürdürülebilirlik anlayışıyla değerlendirilmesi ve korunması önemlidir. Bu noktada; kırsal alanlar kırsal turizm amaçlı kullanılmalı mı, yoksa kırsal turizm dahil hiçbir turizm türüne açılmamalı mı ikilemi ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmada, Sille'nin turizm potansiyeli ve köyde yaşanabilecek değişim üzerine odaklanılmıştır. Çalışma kapsamında; yalnızca turizm ile ilgili yazın değil, mimarlık, tarih, turizm, arkeoloji, şehir-bölge planlama, kültürel miras, orman mühendisliği, peyzaj mimarlığı, coğrafya vb. alanlarda kapsamlı bir literatür çalışması yapılarak, Sille'nin tarihi-kültürel-sosyo-ekonomik yapısı ile koruma-kullanma kavramlarına değinilmiştir. Çalışma kırsal turizm konusunda yapılan diğer çalışmalardan farklı olarak, turizme ve kırsal turizme koruma kullanma ikileminde, eleştirel bir perspektiften bakmakta ve tüm turizmin doğal ve sosyo-kültürel çevrenin korunarak nasıl yapılabileceğini irdelemektedir. Ancak, Konya ili ve özelinde Sille'nin tarihi ve kültürel zenginliği düşünüldüğünde daha fazla araştırma yapılması ve yörede turizm etkinliklerinde koruma-kullanma dengesinin gözetilmesi gerektiği anlaşılmıştır. Sonuç olarak;

Sille de kırsal turizm sonucu olabilecek olumlu değişiklikler, köyün artan turizm talebi nedeniyle, yörede yaşanmış olan göç önlenerek, tersine göç ile nüfusun artması ve Sille ekonomisinin canlanması mümkün olabilecektir. Sille de üretilen meyve-sebzelerle olan talep artacak, yöredeki ev (gastronomik ürünler) ve (çömlekçilik, halıcılık, taş işçiliği vb. el sanatları.) gelişerek ek gelirler artacaktır. Hatta yöreye olan kırsal turizm talebiyle; konaklama, yeme-içme vb. tesisler/ ev pansiyonları, ev yemekleri yapan aileler artacak ve yörede istihdam ile ücret gelirleri artacaktır. Yörede olan kırsal kalkınma, dolaylı olarak ülke ekonomisine katkıda bulunacaktır. Yörede yerli halkın hayat standartları yükselebilecek ve böylelikle yörede altyapı, konut ve çalışma şartlarının iyileştirilmesine neden olacaktır. Sille ve Konya çevresindeki kırsal turlar ile Güney ve Ege kıyılarına olan talebin iç kısımlara yönelmesi ve İç Anadolu bölgesinde Kapadokya dışında yeni yönelimlerin artması mümkün olabilecektir. İlaveten kırsal turizm mevsimlik yoğunlaşma göstermediğinden özellikle iç turizmi canlandıracak ve tüm yıl çevre illerden talep görebilecektir.

Sille köyünde kırsal turizm uygulamalarının olumlu özellikleri yanında kimi olumsuz yanları olabilecektir. Kırsal turizmin hızlı ya da plansız gelişimi, tarımsal alanların azalmasına ya da tarımsal üretim yapan halkın turistik hizmet ya da ticarete yönelmesine neden olabilir. Ayrıca yörede kırsal turizm nedeniyle oluşan talep sebebiyle arazi ve gayri menkul fiyatlarında spekülasyon artışları olabilir ve kiralama

bedelleri yükselerek, çiftçilerin tarım dışı gelir sağlamaya yönelmesine neden olabilir. İlaveten kırsal alanların aşırı ve yoğun kullanımı, tarımsal alanları, doğal ve kültürel sit alanlarının tahribine yol açarak koruma-kullanma dengesinin bozulmasına neden olabilir. Kırsal turizmden sağlanan gelirin yöre halkı tarafından tarım dışı hatta o yöre dışında değerlendirilmesine, bunun da gelirin Sille dışına çıkmasına neden olabilir. Sille'deki kırsal alanlara olan talebin artması sonucunda, aşırı kalabalık olması, çekiciliklerin azalmasına ve köyün değişmesine (sosyal, kültürel, fiziki) otantikliğini kaybetmesine neden olabilir.

Sille de kırsal turizmin gelişmesi ile sosyal ve kültürel planda yerli halkın tarım yörelerine özgü gelenek ve göreneklerinin kaybolmasına kadar bir kültürel kirlenme olabileceği gibi yerli halk ile gelen yerli-yabancı turist kültürleri arasındaki etkileşim sonucu, yerli halktan turiste karşı aşırı olumsuz davranış şekli ortaya çıkabilir. Sille de geliştirilecek kırsal turizm etkinlikleri ile belirtilen olumlu ve olumsuz özelliklerin bir kısmının görülmesi olasıdır. Ancak olumlu özelliklerin olması memnuniyetle karşılanacak, olumsuz özelliklerin 2023 Türkiye Turizm Stratejisinin de öngördüğü üzere, Sille'nin doğal, kültürel, tarihi ve coğrafi değerlerini koruma-kullanma dengesi içinde kullanmayı sağlamak gereklidir. Ancak tarihi kentler/kırsal alanların ve kültürel/doğal mirasın yaşatılması için koruma statüsü vermek yeterli değildir.

Koruma amaçlı imar planları; tarihi, kültürel zenginliklerini koruma ve yaşatmalarına uygun ortamı hazırlamakta ancak koruma çalışmaları gerek akademik gerek uzman kamu görevlileri gerekse özel sektör uzmanlarının bilgisine danışılmadan yapılırsa kültürel değerlere yarardan çok zarar verilebilir. Çağdaş koruma anlayışında kültürel miras, tarih ve çevre bilinci ile çevreye karşı duyarlılık, koruma, estetik vb. bilinç oluşturulabilecektir. Ülkemizde bazı doğal ve tarihi alanlar, milli parklar, sit alanları farklı statülerle korunurken, bazen de bir alana birden fazla statü verilebilmektedir. Koruma statülerinin bir kısmı ulusal mevzuata göre, bir kısmı da uluslararası sözleşmelere dayanarak yapılmaktadır. Ancak her ne boyutta olursa olsun sadece koruma içeren, yerel halkın göz ardı edildiği bir yaklaşım korunan alanların başarılı bir şekilde yönetilmesinin mümkün değildir. Kırsal alanlardaki doğal ve kültürel miras değerlerinin korunmasına yönelik stratejilerin belirlenmesinde, planlama-tasarım ve uygulama-denetim süreçlerinden, sosyal iyileştirme programlarına, ekonomik canlanma-kalkınma sağlanmasından, işbirliği-katılım süreçleri ve finansman arayışlarına dek uzanan süreçleri eşgüdüm içinde yürütecek, işbirliği ve katılım sağlayacak yönetsel yapı benimsenmeli, kültürel miras yönetimi olarak tanımlanan yönetsel yapının yetki ve sorumluluğunun kapsam ve sınırlarına ilişkin hukuksal-yasal altyapının nasıl tasarlanması gereklidir.

Yasa yapıcıların; Sille için -Selçuklu Kaymakamlığı, Konya Valiliği, Sille Muhtarlığı ve özellikle yerel yönetimlerin, Konya Büyükşehir Belediyesi ve Selçuklu Belediyesi- ayrıntılı bir tespit, koruma ve restorasyon çalışması için harekete geçmeleri ile öngörülen olumsuzlukların birçoğu önceden bertaraf edilebilecektir. Sille'de iyi planlanmış ve sosyo-ekonomik bir politika olarak uygulanan kırsal turizm uygulamaları ile kentlere göç etmiş gençlerin Sille'ye dönmeleri sağlanabilecek ve yok olmaya yüz tutmuş gelenekleri, el sanatları, yemekleri vb. tüm kültürel miras daha da canlanmış olacaktır. Özellikle yönetimler tarafından konulan kurallar ve sürdürülebilir turizm politikaları ile kaygı oluşturan sosyal, fiziksel ve kültürel çevre değişiminin önüne geçilmesi ve en azından

minimum seviye de tutulması ve yörenin otantikliği korunabilecektir. Kırsal turizmin Sille ekonomisi için bir alternatif yaratması bir yana, sürdürülebilir kılınması halinde sosyal bir değişim ve yenilik sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

[1] Sezer B., Küçükaltan D. ve Çakır A. (2013). Edirne -Çamlıca Beldesi'nde Kırsal Turizm ve Turizm Algısı Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi 3 (2): 46-54. ISSN: 1307-1149, E-ISSN: 2146-0086.

[2] Karaman A. ve Gül M. (2015). Kırsal Turizmin Sosyo – Kültürel - Ekonomik Etkileri Çerçevesinde Konya İli Hadim İlçesi İçin Öneriler, Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi Sayı: 10,1-23.

[3] Erdem R., Yıldırım H., Çiftçi Ç. Dülgerler O.N., Çıbıkdiken A.O., Levend S., Erdoğan A. (2010). Sille, Bir Koruma Geliştirme Planı ve Sonrası, S.Ü. Müh. Mim. Fak. Derg., c.25, s.2, 2.

[4] www.sille.gen.tr, Erişim tarihi: 12.03.2017

[5] Tapur T. (2009)a. Konya'da Tarihi Bir Yerleşim Merkezi: Sille, Türk Coğrafya Dergisi, sayı:53, 15-30, E-ISSN: 1308-9773

[6] Erdogan, N., Baris E. (2007). Environmental Protection Programs and Conservation Practices of Hotels in Ankara Turkey, Tourism Management, 28 (2), 604-614.

[7] Johnson, D. (2002). Environmentally Sustainable Cruise Tourism: A Reality Check, Marine Policy, 261-270, Elsevier Science Ltd.

[8] WTO (1998). Guide for Local Authorities on Developing Sustainable Tourism; World Tourism Organization, Madrid.

[9] Avcıkurt, C., 1997. Avrupa Birliği ile Bütünleşme Sürecinde Türk Turizmi Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Ya-yımlanmamış Doktora Tezi, BAÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.

[10] Inskip, E. 1991. Tourism Planning; An Integrated and Sustainable Development Approach, Van Nostrand Reinhold, New York.

[11] Lane B., 2005. Sustainable Rural Tourism Strategies: A Tool for Development and Conservation, RIAT Re-vista Interamericana de Ambiente y Turismo. Volumen 1, número 1, Interamerican Journal of Environment and Tourism, Page 12-18.

[12] Navarro M.M, Pedraja M. Vinzón M.L., 2015. Sustainability Indicators of Rural Tourism From The Perspective of The Residents, Tourism Geographies, 17:4, 586-602, <http://dx.doi.org/10.1080/14616688.2015.1062909>, <http://www.tandfonline.com/loi/rtxg20>.

[13] Güngör Ş. (2016). Koruma Statülerinin Koruma-Kullanma Dengesine Etkisi: Zelve Açık Hava Müzesi (Nevşehir/Avanos), Gaziantep University Journal of Social Sciences <http://jss.gantep.edu.tr>, 15(1):205-223

[14] Yaldız E., Asatekin N.G. (2016). Anıtsal Yapıların Kullanım Sürecinde Değerlendirilmesine Yönelik Bir Model Önerisi(1) Metu Jfa (33:2),161-182.

[15] Koçan N. (2011). Mudurnu (Bolu) Kentsel Sit Alanı Üzerine Bir Araştırma, Kastamonu Üniversitesi, Orman Fakültesi Dergisi, 2011, 11 (1): 44-51.

[16] Erşen A.E. (2015). Tarihi Kentlerin Korunmasında, Koruma Amaçlı İmar Planlarının Getirdiği Sınırlamalar ve Uygulama Sorunlarının Kırklareli Örneğinde İrdelenmesi, 9.

Uluslararası Sinan Sempozyumu 21-22 Nisan 2015 Edirne / Türkiye

[17] Özcan K. ve San D.K. (2011). Kültürel Miras Yönetimi: Birgi Bütünleşik Sit Alanları İçin Bir Model, BAU Fen Bil. Enst. Dergisi Cilt 13(2) 97-111.

[18] Dönertaş P. (2014). Arkeolojik Sit Alanlarının Tespiti, Tescili, Korunması Ve Yapılan Uygulamalar Doğrultusunda: Eskişehir Höyüğü, T.C.Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı Ark-Y1-2014-0002, Aydın.

[19] Solak B.B. (2016). Sürdürülebilir Gastronomi Turizmine Bir Model: Sille Beldesi Örneği, Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi 1 (2016), 1-12.

[20] <https://tr.wikipedia.org/wiki/Sille>, Erişim tarihi: 14.03.2017

[21] <http://www.selcuklusille.com/>, Erişim tarihi: 16.03.2017

[22] <http://www.konya.bel.tr/sayfadetay.php?sayfaID=176>, Erişim tarihi: 16.03.2017

[23] <https://www.birhayaninpesinde.com/konya-sille-gezilecek-yerler> Erişim tarihi: 20.03.2017

[24] Tapur T. (2009)b. Konya İlinde Kültür ve İnanç Turizmi, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C:2, S:9, 473-492.

[25] Ongun U. ve Gövdere B. (2014). Bölgesel Kalkınmada Kırsal Turizmin Etkisi: Ağlasun Yeşilbaşköy Örneği, Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi, 4(2): 51-57.

[26] Ahıpaşoğlu, S. ve E. Çeltik, 2006. Sürdürülebilir Kırsal Turizm, Gazi Kitabevi, Ankara.

[27] Akça, H. 2004. Dünyada ve Türkiye'de Kırsal Turizm, Ekonomik ve Teknik Dergi Standard, Yıl: 43, Sayı:513, Eylül 2004, 61-70. ATSO Strateji Rehberi (2014). Antalya Sürdürülebilir Kırsal Turizmin Geliştirilmesi Strateji Rehberi, Antalya Ticaret Ve Sanayi Odası, Alternatif Kırsal Turizm Potansiyeli ve Gelişim Stratejisi projesi Batı Akdeniz Kalkınma Ajansının 2014 Yılı Alternatif Turizmin Geliştirilmesi Mali Destek Programı.

[28] Soykan F. (2003). Kırsal Turizm ve Türkiye Turizmi İçin Önemi, Ege Coğrafya Dergisi, 12 (2003), 1-11, İzmir.

[29] Doğanay, S. (2009). Koruma-Kullanma Dengesi Açısından Cami Boğazı Yaylası ve Çakırgöl Çevresinin Turistik Potansiyeline Coğrafi Bir Yaklaşım/A Geographical Approach to The Tourism Potential of Cami Boğazı High Plateau and Çakırgöl in View of Protection-Usage Balance. Doğu Coğrafya Dergisi, Cilt: 14, S:22, ISSN 1302-7956. Erişim Adresi: <http://e-dergi.atauni.edu.tr/ataunided/article/view/1021006945>, Erişim Tarihi: 29 Mart 2017

[30] Ertaş G. (1991). Yeni Gelişme Alanlarında (Turizm, Sanayi, Tarım) Yer Alan Örenyerlerinin ve Arkeolojik Değerlerin Sorunları, Arkeolojik Sit Alanlarının Korunması ve Değerlendirilmesi I. Ulusal Sempozyumu, T.C. Kültür Bakanlığı, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü ve T.C. Antalya Valiliği, 14-16 Ekim, Antalya.

[31] ATSO (2014). Antalya Sürdürülebilir Kırsal Turizmin Geliştirilmesi Strateji Rehberi, Antalya Ticaret ve Sanayi Odası.

[32] Kodaş D., Eröz S.S. (2012). Kırsal Turizm İle Kültürel Turizmin Bütünleşmesi KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi 14 (22): 169-174, ISSN: 1309-9132, www.kmu.edu.tr

[33] 2023 Türkiye Turizm Stratejisi (2007). Kültür ve Turizm Bakanlığı Ankara.

<http://www.kultur.gov.tr/Eklenti/906,ttstratejisi2023pdf>.

pdf? Erişim tarihi: 10.03.2017

[34] Kuter N. ve Ünal H.E. (2009). Sürdürülebilirlik Kapsamında Ekoturizmin Çevresel, Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Etkileri, Kastamonu Üni., Orman Fakültesi Dergisi, 2009, 9 (2): 146-156.